

Represētie – īpaša kaluma cilvēki

**LASĪTĀJU
APTAUJA**

Atceroties 1949. gada 25. marta deportācijas, "Latvijas Avīzes" lasītājiem, kuri to piedzīvojuši, vaicāju – kurš posms izsūtījumā bija visgrūtākais un vai, atgriežoties Latvijā, tika piepildīti jaunības sapņi.

Dzintra Lezdiņa Valmierā: "Visgrūtākais mums visiem, protams, bija pirmais gads Sibīrijā. Svešumā, bez kārtīgās pajumtes, bez pārtikas, faktiski badā un neko nesaprotot krieviski. Bet pāris mēnešu un krieviski runājām tekoši. Par atgriešanos Latvijā sapņoju kopš pirmās izsūtījuma dienas. Pēc astoņiem gadiem pārbraucām Latvijā. Man bija jāpabeidz vidusskola, taču neviena skola Rīgā neņēma pretī – prasīja pierakstu. Savukārt nepierakstīja, kamēr neesmu uzņēmta skolā. Tāds riņķa dancis. Beidzot toreizējās 30. vidusskolas mācību pārzinis iežēlojās un mani pieņēma skolā. Vēlāk ieguvu augstāko izglītību, bet atteicos stāties kompartijā, tāpēc par priekšnieci nekad nekļuvu, vienmēr biju priekšnieka vietniece."

Jānis Būmanis Kegumā: "Dzīves apstākļi Sibīrijā bija ļoti grūti. Mūsu sādžā no vienpadsmit bērniem vecumā līdz astoņiem gadiem izdzīvoja tikai viens – mans brālis Edmunds. Pārējie nomira no bada un slimībām. Ziemas bija ļoti bargas – sals sasniedza pat 64 grādus, bet tik un tā bija jāiet



VALDA SEMJONOVA FOTO

No ziediem veidotais mājupceļš visiem izsūtītajiem, kas tapa 1999. gadā, atsaucoties toreizējās "Lauku Avīzes" aicinājumam.

strādāt. Mamma no Latvijas līdzī bija paņēmusi divus maisus ar vilnas dziju, māsas adīja zeķes, cimdrus un pārdeva vietējiem vai iemainīja pret pārtikas produktiem. Tēvs, kurš vēl nebija notverts, paguva mums atsūtīt 26 pārtikas pakas. Tās izglāba mūsu dzīvības. Kolhozā strādājot, par divu mēnešu darbu samaksa bija pieci rubļi. Tieši tik daudz maksāja rupjmaizes kukulītis. Nezinu, kā citi, bet mūsu ģimene ļoti ticēja, ka ļaunuma impērija agri vai vēlū sabruks. Ticējām, ka atgriezīsimies Latvijā. Mums gan

bija jāparaksta dokuments, ka neatgriezīsimies dzimtajā Rugāju pagastā un neprasīsim kompensāciju. Tā mēs, brāļi un māsas, izklīdām pa visu Latviju."

Rasma Preimane Trikāta: "Man šķiet, ka mēs, izsūtītie, esam īpaša kaluma cilvēki. Visos pasākumos, kur tiekamies, jūtos kā starp savējiem. Visi esam pārcietuši badu, salu, smagu darbu, esam ar saiegtu veselību, bet ar pozitīvu skatu uz dzīvi. Vietējo iedzīvotāju attieksme pret mums bija dažāda. Bijām ceļā uz sādžu Liliengofku.

Man ļoti sagribējās dzert. Ieraudzījām aku un ar mammu steidzāmies klāt, bet kāda sādžas sieviete bija pirmā un aizslēdza aku. To redzot, cita krievu sieviete paņēma mani pie rokas, aizveda pie savas mājas un no pagriba pasniedza man burku ar pienu. Vēlāk, kad jau gāju skolā, vietējā skolotāja, redzot, ka esmu bez apaviem, uzdāvināja kurpes. Tagad runā par dažādām kompensācijām. Vai tās spēj sadziedēt pārdzīvoto un zaudēto? Nē! Gribo, lai esam saimnieki paši savā zemē, lai nekašķētos, bet saprastos cits ar citu."

Anna Bambīte Olainē: "Manu tēvu draugs bija brīdinājis, ka esam izvedamo sarakstos, pārcelāmie uz citu māju, bet tik un tā mūs dabūja rokā. Man toreiz bija pieci gadi. Tēvs un māte Sibīrijā ļoti smagi strādāja. Gadijās, pa dienu bija jāpadara viens darbs, bet vakarā ierodas brigadieris un noriko uz naktsmaiņu darbā. Protams, uzturs bija nepilnvērtīgs, bieži nebija pat maizes. Kolhozā algas vietā izsniedza graudus, tos samala miltos, iejauca ūdenī un uz bleķa krāsniņas cepa kā pankūkas. Kādi gardumi bija bērniem? Vasarā apkārtējās pļavās lasījām meža zemenes, kaulenes, rudenī mežā – ciedru riekstus. Atmiņā dzīlais sniegs, puteņi, nežēlīgs sals ziemā, bet vasarā uzmacīgie knišļi. Pēc desmit gadiem atgriezāmies Latvijā. Mēs, bērni, daudz ko toreiz nesapratām, bet mūsu vecāki ļoti pārdzīvoja izsūtījumu."